Uitvoeringstoets initiatiefwetsvoorstel Slimmer Straffen

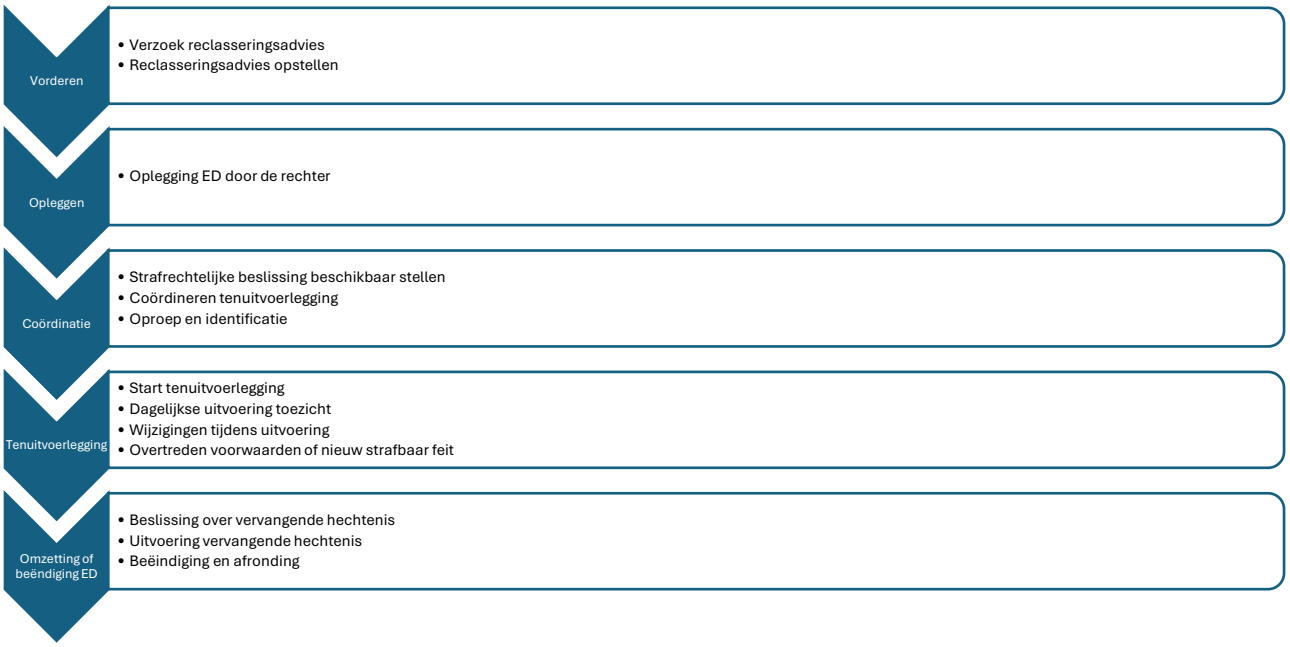
Inhoud

Elektronische Detentie 3
Proces 3
Consequenties 6
Taakstraf 8
Flexibel deel 8
Proces 9
Consequenties 9
Verlenging uitvoeringstermijn en uitbreiding uren 11
Proces 11
Consequenties 11
Conclusie 13

Elektronische Detentie

Proces

Voor elektronische detentie (ED) dient een nieuw proces te worden ingericht, waarbij aansluiting kan worden gezocht bij de huidige werkprocessen van Elektronische Monitoring (EM) binnen de reclassering. Er zijn verschillende gesprekken gevoerd met DJI op basis waarvan onderstaand proces is opgesteld:

Per processtap volgt een uiteenzetting van wat we wel en wat we nog niet weten. Ook benoemen wij een aantal punten waarover we graag in gesprek gaan met de betrokken ketenpartners (al dan niet in een vervolg op deze uitvoeringstoets).

1. Vorderen

Wat weten we al wel?

- OM geeft opdracht tot uitbrengen reclasseringsadvies ED (indien mogelijk bij vraagarticulatie), maar opdracht kan ook vanuit de rechtbank komen. Tot slot kan de reclassering ook zonder adviesaanvraag van het OM een advies uitbrengen.
- Het vrijheidsbenemende karakter van ED impliceert een andere wijze van adviseren. ED is voor de reclassering een wezenlijk ander vertrekpunt dan de advisering van bijzondere voorwaarden binnen voorwaardelijke strafmodaliteiten.
- Er is sprake van twee reclasseringsadviezen: een *deeladvies ED* met daarin onderzoek naar de praktische haalbaarheid van ED, motivatie cliënt, impact op huisgenoten en veiligheid van de locatie. Daarnaast een *regulier* reclasseringsadvies, waarvoor de cliënt daadwerkelijk wordt gesproken tijdens het adviesgesprek. In dat advies staan de (minimale en noodzakelijke) onderdelen van de RISC die van toepassing zijn, eventuele verdiepingsinstrumenten, een werkgeverscheck, worden slachtofferbehoeften uitgevraagd én wordt over de bijzondere voorwaarden geadviseerd.
- Contra-indicaties ED kunnen zijn: slachtofferbelang (bijvoorbeeld zeden of ernstig geweld), feiten gepleegd vanuit huis of die thuis kunnen worden voortgezet (online criminaliteit, huiselijk geweld), cliënten zonder vaste woon- of verblijfsplaats, een

zodanige alcohol- en/of drugsverslaving dat abstinentie niet haalbaar lijkt, of cliënten in psychose.
- Van rechtswege geldt een verbod op het gebruik van verdovende middelen of alcohol. Wij voeren de controle op de naleving hiervan uit. Overigens merken we op dat het wetsvoorstel niet expliciet voorziet in ontwikkelingen in de wijze van de controle, zoals een alcoholmeter of drugspleisters. Omdat de meewerkverplichting geldt voor meer ingrijpend bloed- en urineonderzoek, gaan we er vooralsnog van uit dat dergelijke ontwikkelingen in de praktijk toegepast zullen kunnen worden.

Wat moet nog worden uitgewerkt?
- Bepalen of er altijd sprake moet/kan zijn van een meldplicht, ook als er een 'kale ED' wordt opgelegd (een ED zonder bijzondere voorwaarden).
- Afstemming bijzondere voorwaarden in samenspraak met ketenpartners (Rechtspraak en OM). Bijvoorbeeld over de formulering van de bijzondere voorwaarde dagbesteding/werk. Wij vragen enige ruimte in de formulering zodat het mogelijk blijft om meer vrijheden toe te kennen binnen het kader van ED. Bijvoorbeeld wanneer een gedetineerde gedurende zijn ED werk vindt. Maar ook de (on)mogelijkheden van bijzondere voorwaarden als ambulante dan wel klinische behandeling, of begeleid wonen dienen besproken te worden in een later stadium. Niet alleen gezien de (korte) duur van de straf, maar ook gezien de aard van de straf (vergeldend karakter). De bijzondere voorwaarden moeten aansluiten bij de basisvoorzieningen voor zorg waar iemand in reguliere detentie ook recht op heeft.
- Het is op dit moment nog onbekend of een behandeling tijdens ED onder betaling forensische zorg valt. Hier staat niets over opgenomen in de Memorie van Toelichting. Dit is een punt dat nader moet worden uitgewerkt.
- In kaart brengen wat de eventuele aanvullende wensen van het OM en de Rechtspraak zijn met betrekking tot het reclasseringsadvies.
- Afspraken over termijnen (bijvoorbeeld opleveren reclasseringsadvies).

2. Opleggen
Hierbij is de reclassering niet betrokken.

3. Coördinatie
Wat weten we al wel?
- Reclassering stelt aan de hand van het onherroepelijke vonnis het definitieve schema en programma op en legt dit voor aan DJI. Het schema is een tijdsschema met tijden wanneer de ED locatie mag worden verlaten (bijvoorbeeld het standaard uur luchten). Het programma is breder dan het schema, dat gaat om de daadwerkelijke invulling van de ED.
- DJI stelt plaatsingsbesluit op.

Wat moet worden uitgewerkt?
- Rol CJIB (routering naar DJI, of ook naar reclassering?). Deze afspraken hebben invloed op de snelheid van het in behandeling nemen/oppakken van de opdracht.
- Informeren slachtoffers; wie doet dit, wanneer in het proces en op welke wijze?
- Wat staat er in het plaatsingsbesluit? Alleen het schema of ook het programma? Dit bepaalt hoeveel vrijheid wij hebben om zelf wijzigingen door te voeren. Ook maakt het duidelijk wanneer een nieuw plaatsingsbesluit noodzakelijk is.
- Afspraken over termijnen (bijvoorbeeld moment dat vonnis onherroepelijk wordt tot verstrekken plaatsingsbesluit).

4. Tenuitvoerlegging

Wat weten we al wel?

- Alle taken die samenhangen met het inhoudelijke contact met de elektronisch gedetineerde, voeren wij uit. Wij houden toezicht op bijzondere voorwaarden en op het van rechtswege geldende verbod op het gebruik van verdovende middelen of alcohol. Het niet verlenen van medewerking aan controle en toezicht wordt beschouwd als het niet naar behoren ondergaan van de ED.
- Wij adviseren over alternatieve locatie bij ongeschiktheid locatie, maar DJI beslist.
- Wij adviseren over verlaten locatie in kader van bijzondere omstandigheden, maar DJI beslist. DJI geeft aan dat er een voorziening komt die 24/7 bereikbaar is zodat de reclassering altijd overleg kan zoeken.
- Wij melden overtredingen, DJI beslist over al dan niet melden aan OM en OM beslist over tenuitvoerlegging vervangende hechtenis.
- DJI voert vervangende hechtenis uit.

Wat moet worden uitgewerkt?

- Start tenuitvoerlegging: routering m.b.t. versturing startbesluit. Afhankelijk van rol CJIB.
- Concrete werkprocessen en werkafspraken als het gaat om meldingen en/of overtredingen. Hier is een start mee gemaakt en dient verder te worden uitgewerkt.
- Afspraken over financiering van middelencontrole.
- Uitwerking van randvoorwaarden/proces rondom een volledig voorwaardelijke gevangenisstraf, na afloop van de elektronische detentie. Gedacht moet worden aan een warme overdracht, risico op overlappende gedragsverplichtingen met verschillende sanctieroutes en duidelijkheid voor CJIB over sanctiedeel ED versus start proeftijd/toezicht.

5. Omzetting of beëindiging ED

Wat weten we al wel?

- Reclassering levert evaluatie aan bij DJI, zowel bij positieve als negatieve beëindiging ED.
- Reclassering vraagt opdracht tot verwijdering enkelband aan bij DJI. DV&O verwijdert de enkelband.
- DJI informeert CJIB.

Wat moet worden uitgewerkt?

- Afspraken over termijnen: binnen hoeveel dagen leveren wij de evaluatie aan, binnen hoeveel dagen wordt de vervangende hechtenis tenuitvoergelegd? Dit punt is extra belangrijk gezien er geen opschortende werking van bezwaar is, waardoor de vervangende hechtenis al ten uitvoer kan worden gelegd vóórdat de rechter het bezwaar heeft beoordeeld.
- Knelpunten rondom schorsing ED bij niet naleving voorwaarden. Moment van schorsing gaat in op moment dat melding bij OM wordt gedaan (dus moment van melden moet specifiek worden vastgelegd). Gedurende die schorsing blijven het elektronisch toezicht, de algemene voorwaarde, het van rechtswege geldende verbod op het gebruik van verdovende middelen of alcohol en de bijzondere voorwaarden onverkort van kracht, in afwachting van beslissing van het OM. Risico bestaat dat cliënt tussen wal en schip raakt. Hier moet aandacht voor zijn in het vervolg van deze uitvoeringstoets.
- Knelpunten rondom schorsing ED bij vermoeden nieuw strafbaar feit. Het OM mag pas tot vervangende hechtenis besluiten nadat het nieuwe feit onherroepelijk is afgedaan. Onduidelijk is of de schorsing dan al bij de melding intreedt (ruime lezing) of pas als zicht bestaat op een daadwerkelijke beslissing (enge lezing). Artikel 6:2:14a lid 3 biedt hiervoor alleen uitkomst wanneer de veroordeelde voor de nieuwe zaak daadwerkelijk wordt aangehouden, in verzekering gesteld of voorlopig gehecht; zonder die vrijheidsbeneming loopt de ED termijn mogelijk gewoon door en kan de ED zelfs zijn afgerond voordat het

nieuwe feit onherroepelijk is. Dit punt dient te worden verduidelijkt via lagere regelgeving (AMvB ex artikel 6:2:14g) of een aanvullende toelichting.
- Procedure melden vermoeden strafbaar feit moet worden uitgewerkt. Hiervoor is een overleg met het OM noodzakelijk.
- Afspraken over inleveren van apparatuur (wie doet wat).

Consequenties

Security en juridisch

Er moet inzichtelijk worden gemaakt welke categorieën persoonsgegevens van cliënt, huisgenoten, naasten en slachtoffers worden verwerkt. Per categorie persoonsgegevens dient te worden toegelicht met welk doel de gegevens worden verwerkt en waarom deze verwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van deze wettelijke taak. Ook moet worden omschreven op welke wijze deze persoonsgegevens worden beschermd.

Aansluiting kan worden gezocht bij de verwerking van gegevens bij elektronisch toezicht in het kader van een voorwaardelijke veroordeling. Nadere uitwerking is in een later stadium vereist rondom de gegevens die van de enkelband afkomstig zijn. Het gaat dan om vragen als: welke gegevens worden geregistreerd en gebruikt en met welke instanties worden deze gegevens gedeeld, op welke momenten (voortdurend of alleen op momenten dat vermoedens bestaan van overtreding van de voorwaarden). Ditzelfde geldt voor het van rechtswege geldende verbod op het gebruik van verdovende middelen of alcohol

Een DPIA moet worden uitgevoerd met betrekking tot de voorgenomen verwerking van persoonsgegevens in het kader van ED. Het uitvoeren van een wetgevings-DPIA verdient bovendien aanbeveling.

Voor gegevensuitwisseling met DJI kan artikel 8, eerste lid, onderdeel a van de Reclasseringsregeling een grondslag bieden aangezien we in bestaande kaders al met de betrokken partijen samen werken. Dit moet worden bezien in samenhang met de specifieke wettelijke regeling die de betreffende taak en gegevensverstrekking regelt. Afhankelijk van de inrichting van ED kan daarbij bijvoorbeeld aansluiting moeten worden gezocht bij bepalingen uit het Wetboek van Strafvordering of een specifieke ministeriële regeling.

Overgangsrecht – voor ED geldt geen apart overgangsrecht. Toepassing bij feiten van vóór inwerkingtreding hangt af van een casuïstische gunstiger/ongunstiger-toetst door de rechter. Gelet daarop is het vooraf niet goed in te schatten hoeveel ED-zaken in de eerste periode na inwerkingtreding zullen voortvloeien uit vóór de inwerkingtreding gepleegde feiten. Dit is relevant voor de capaciteits- en implementatieplanning.

Communicatie

Veranderingen worden verwacht voor:

- Cliënten en reclasseringswerkers. Omdat het gaat om de uitvoering van een vrijheidsbenemende straf, zal de toon en de aard van de gesprekken anders zijn dan de gesprekken in het kader van een ‘regulier’ toezicht. Er wordt meer ingezet op controle dan op gedragsverandering. Hier zijn we als reclassering mee bekend, maar vraagt wel andere gespreksvaardigheden van onze medewerkers en strakkere opvolging bij overtredingen.
- DJI. Er zal gedurende een ED traject veelvuldig contact zijn met DJI, omdat de reclassering onder mandaat van DJI ondersteunt bij de uitvoering van deze vrijheidsbenemende straf. Hoe de communicatie er in de praktijk uit komt te zien, is nog onbekend. DJI heeft nog geen beslissing genomen met betrekking tot de uitvoering van deze taak (centraal/decentraal, etc.).

Organisatie

Zie hiervoor onder 'proces'.

Personeel

Uit berekeningen op basis van het rapport van Significant, komt de totale hoeveelheid werk voor alle producten op ongeveer 153 FTE uit. Echter blijkt uit recente gesprekken met ketenpartners dat de potentiële doelgroep ED groter zou kunnen zijn (13680). Uit onze aanvullende berekeningen blijkt dat er in dat geval extra werk zou zijn voor 174 FTE adviseurs, waarmee het totale aantal extra FTE op 248 fte uitkomt. Omdat het nog niet bekend is hoeveel ED-zaken zullen komen uit 'oude' strafzaken, is in deze berekeningen nog geen rekening gehouden met zaken als overgangsrecht. Het is dan ook goed om te vermelden dat het gaat om (onderbouwde) schattingen, geen absolute aantallen.

Het werven van deze medewerkers kost tijd. Als we rekening houden met de reguliere werving (waarvan we niet weten of dat realistisch is), heeft de 3RO hier naar schatting anderhalf tot twee jaar tijd voor nodig.

Administratieve organisatie

Wij verwachten consequenties van deze wetswijziging op de instroomorganisatie en administratieve verwerking van de instroom, gezien het om een substantiële stijging van zowel adviezen, als toezichten gaat.

Financiën

Er is door ons een financiële doorrekening gemaakt met cijfers uit het rapport van Significant, aangevuld met informatie uit de recente gesprekken met ketenpartners (verandering doelgroep advies naar 13.680), het kostprijsmodel 2021 en de herijking hiervan in 2025.

	Aantal	**Kosten**
Extra deeladviezen	13.680	€ 19.763.633
Extra reguliere adviezen	13.680	€ 19.763.633
Extra toezichten	4.400	€ 6.105.888
Extra EM	4.400	€ 6.105.888
Totaal		€ 51.739.042

Het gaat hier om jaarlijkse kosten.

Wij maken hierbij de kanttekening dat deze voor nu gehanteerde aantallen in de daadwerkelijke praktijk (na invoering van het wetsvoorstel), natuurlijk kunnen afwijken. Er spelen veel factoren mee waar nu nog geen zicht op is. Eén voorbeeld daarvan is bijvoorbeeld hoe vaak het OM in de vraagarticulatie van hun overdracht, ED vermeldt.

Op basis van een verwachte gemiddelde detentieduur en invulling van de controle op de naleving op het verbod op het gebruik van verdovende middelen of alcohol kan in een later stadium een eerste berekening worden uitgevoerd van de daarmee gepaard gaande kosten.

Informatie

Er zal meer informatie-uitwisseling zijn met DJI. Het is nog onbekend hoe DJI het werk gaat inrichten, wel is duidelijk dat er één aanspreekpunt komt voor de reclassering. In de toekomst zullen duidelijke werkafspraken moeten worden gemaakt over informatie-uitwisseling (hoe, wanneer en op welke manier).

Technologie

Huidige systemen kunnen gebruikt worden. Wel is het goed om bij de software die de collega's EM gebruiken (Eagle) in een later stadium te informeren/onderzoeken of hun systeem een significante stijging van de aantallen, aankan. Wijzigingen in reclasseringssystemen zullen ook

nodig zijn. Gezien de geplande oplevering van het nieuwe Primaire Proces Systeem (PPS) van de reclassering in januari 2028, worden in beginsel tot die tijd geen nieuwe functionaliteiten meer ontwikkeld. Eventuele aanpassingen voor dit wetsvoorstel kunnen naar alle waarschijnlijkheid dan ook pas (op zijn vroegst) vanaf medio 2028 worden gerealiseerd. Dit brengt geen extra kosten met zich mee.

Huisvesting

Een toename aan fte betekent vraag naar meer werkplekken. In een later stadium zal moeten worden uitgewerkt wat dit concreet betekent voor de 3RO.

Afspraken ketenpartners

Zoals eerder genoemd moeten met DJI concrete werkafspraken worden gemaakt. Daarnaast moet er met het OM worden afgestemd hoe de route eruit gaat zien als het gaat om het melden van een vermoeden nieuw strafbaar feit. Het is goed om de huidige samenwerkingsafspraken met het OM en DJI te bekijken en waar nodig, aan te passen.

Taakstraf

Flexibel deel

Dit onderdeel vraagt nadere uitwerking. Op basis van de wettekst en de Memorie van Toelichting is een aantal (juridische) uitgangspunten opgesteld:

- We zoeken aansluiting bij de terminologie van het initiatiefwetsvoorstel en kiezen voor ‘activiteiten’.
- Activiteiten zijn gericht op succesvolle afronding taakstraf en/of (weer) meedoen in de maatschappij. Wij noemen dit ‘bijzondere ondersteuning’.
- Bijzondere ondersteuning is géén reclasseringsbegeleiding bij een bijzondere voorwaarde.
- Wij sluiten op voorhand geen taakgestraften uit.
- Deelname aan activiteiten is geen recht en evenmin een verplichting; per taakgestrafte leveren wij maatwerk.
- De activiteit is een ‘zetje in de goede richting’ en hiermee in tijd en inspanning beperkt.
- Doorverwijzen naar/aanmelden bij externe partijen is mogelijk.

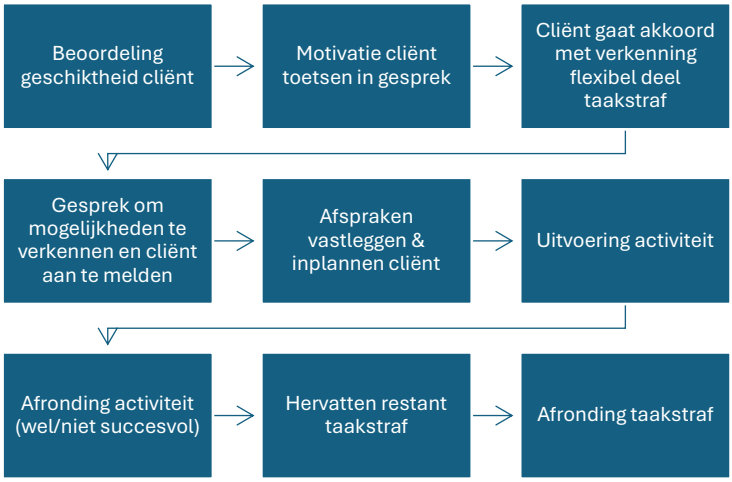
Onderwerpen die nadere uitwerking vragen, zijn divers van aard:

- Of en zo ja, in hoeverre, moet het daadwerkelijk uitvoeren van activiteiten bij externe partijen mogelijk zijn als onderdeel van het flexibele deel?
- Hoe komen wij tot een verantwoorde beslissing?
- Minimum & maximum aantal uren. Hoeveel tijd is nodig om activiteit te realiseren en hoeveel tijd willen/kunnen wij besteden?
- Wanneer kan de activiteit worden uitgevoerd in het traject?
- Wie begeleidt cliënt bij deze activiteit (reclasseringswerker werkstraf, gespecialiseerde reclasseringswerker?)
- Wat zijn geschikte activiteiten, wat valt er wel en niet onder bijzondere ondersteuning?

Uit het onderzoek van Significant blijkt dat naar schatting in zo’n 40 tot 50% van het aantal taakstraffen, een flexibel deel kan worden ingezet. Hoeveel procent van de veroordeelden daadwerkelijk mee zal willen werken aan dit flexibele deel, is lastig in te schatten en zal de praktijk moeten uitwijzen. In onze doorrekening zijn wij uit gegaan van een iets lager percentage; 35%.

Proces

Voor het flexibele deel van de taakstraf is nog geen vastgesteld werkproces. Dit vraagt meer uitwerkingstijd met alle ketenpartners. Globaal zou het werkproces er zo uit kunnen zien:

Consequenties

Security en juridisch

Wij verwachten dat het nieuwe werkproces binnen het huidige systeem van de reclassering kan worden geïntegreerd. Er zullen meer (persoons)gegevens worden verzameld en opgeslagen dan op dit moment het geval is bij het uitvoeren van de taakstraf. Ook bestaat de kans dat gegevens worden gedeeld met ketenpartners zoals het OM, of samenwerkingspartners. Echter moet dit nog worden uitgewerkt. Een wettelijke grondslag voor deze gegevensverwerking en -uitwisseling, is nodig. Het is in deze fase nog onbekend of bijzondere persoonsgegevens zoals gezondheidsgegevens, worden verwerkt. Hier dienen we alert op te zijn bij het vervolg van deze uitvoeringstoets, met name of deze gegevens mogen uitgewisseld en zo ja, op welke grondslag dit kan plaatsvinden.

Dit vraagt nadere uitwerking in wet- en regelgeving. Ook dient een DPIA te worden uitgevoerd. Het uitvoeren van een wetgevings-DPI verdient aanbeveling.

Overgangsrecht – onherroepelijke taakstraffen op het moment van inwerkingtreding van de wet, blijven vallen onder de voormalige wetgeving. Voor de nieuwe taakstrafmaxima geldt dezelfde casuïstische gunstiger/ongunstiger-toets als bij ED; ook hier is dus een beoordeling per zaak door de rechter.

Tot slot moet in een volgende fase worden onderzocht welke aanpassingen van het ‘Besluit tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen’, noodzakelijk zijn.

Communicatie

De medewerkers die belast zijn bij de uitvoering van de taakstraf zullen moeten worden geïnformeerd over de invoering van het flexibele deel van de taakstraf. Dit geldt ook voor reclasseringsmedewerkers advies. Immers kunnen zij in hun advies met de verruiming van de mogelijkheden, komen tot een ander advies met betrekking tot de vraag of een taakstraf passend is en of cliënt hiervoor geschikt is of niet. Dit gebeurt via interne kanalen van de reclassering zoals intranet en de kennisbank. Daarnaast dienen werkinstructies en kwaliteitskaders te worden ontwikkeld voor de reclasseringswerkers.

Organisatie

Werkprocessen moeten worden uitgewerkt, een taakverdeling en uitvoeringsafspraken gemaakt.

Personeel

Door de medewerker van de uitvoering van de taakstraf moet worden getoetst of een cliënt in aanmerking komt voor het flexibele deel, hij/zij gemotiveerd is en wat activiteiten zijn die zouden kunnen passen. Dit vraagt andere gespreksvaardigheden dan op dit moment van de medewerkers wordt gevraagd. Pas wanneer meer duidelijk is over de invulling van het flexibele deel van de taakstraf, kan in kaart worden gebracht welke vaardigheden nodig zijn en hoe de medewerkers hiervoor kunnen worden opgeleid/getraind.

Administratieve organisatie

Er moeten nieuwe registratie- en verantwoordingsprocessen worden ingericht binnen de huidige systemen, zodat kan worden gemonitord en geëvalueerd wat de effecten zijn van de invoering van het flexibele deel van de taakstraf.

Financieel

Wij verwachten zowel eenmalige als structurele meerkosten. Voor de eenmalige kosten zijn op dit moment nog geen ramingen beschikbaar. Wat wel duidelijk wordt is dat sprake is van een structurele werklastverzwaring voor reclasseringswerkers taakstraf; er komen extra taken bij voor hen. Alhoewel er nog geen 3RO afgestemd werkproces is, hebben wij een eerste berekening gemaakt van de structurele kosten voor het uitvoeren van dit flexibele deel van de werkstraf. Wij willen benadrukken dat dit slechts een eerste berekening is waarin we hebben gewerkt met een aantal (onderbouwde) aannames. Zoals te lezen in deze uitvoeringstoets is veel nog niet uitgewerkt (zoals werkprocessen maar ook tot hoever de inzet en begeleiding gaat). Deze berekening moet dan ook worden beschouwd als een indicatieve inschatting.

Daarbij zijn we uit gegaan van een totale tijdsinvestering van gemiddeld 6,5 uur (per cliënt, per reclasseringswerker). Dit leidt tot jaarlijkse meerkosten van ongeveer € 6,3 miljoen (prijspeil 2026). Goed om te weten is dat het aantal voorgestelde uren inzet (6,5) een onderbouwde inschatting met ondersteuning van Significant is, met de informatie die we op dit moment tot onze beschikking hebben.

Informatie en technologie

Er zijn aanpassingen van het huidige systeem nodig om dit nieuwe werkproces in te regelen. Zoals hiervoor omschreven kan dit pas op zijn vroegst vanaf medio 2028 worden gerealiseerd.

Huisvesting

Wij verwachten dat vaker/langer gebruik van spreekkamers zal moeten worden gemaakt voor de gesprekken rondom de bijzondere ondersteuning. In een later stadium kan dit verder worden geconcretiseerd.

Afspraken ketenpartners

Samenwerking is nodig met:

- Openbaar Ministerie
- Rechtspraak
- CJIB
- (Gespecialiseerde) maatschappelijke zorgorganisaties.

Nadere afspraken zijn noodzakelijk om te komen tot een goed werkproces. Te denken valt aan onderwerpen als gegevensuitwisseling, verantwoordelijkheden, kwaliteitseisen etc.

Ook verwachten wij dat samenwerkingsovereenkomsten opgesteld en uitvoeringsafspraken gemaakt zullen moeten worden met betrokken (zorg)organisaties, als het gaat om uitvoering van de activiteiten ter bijzondere ondersteuning. In een later stadium kunnen hier met alle betrokken partijen afspraken over worden gemaakt.

Verlenging uitvoeringstermijn en uitbreiding uren

Proces

Het werkproces gaat er met de voorgestelde wijzigingen uitvoeringstermijn en uitbreiding uren, niet anders uitzien.

Consequenties

Security en juridisch

Wij verwachten geen wijzigingen. Wel is het goed om te vermelden dat onherroepelijke taakstraffen op het moment van inwerkingtreding van de wet, blijven vallen onder de voormalige wetgeving (overgangsrecht).

Communicatie

Alle reclasseringswerkers moeten worden geïnformeerd over de wetswijziging, zodat zij op de hoogte zijn van de langere uitvoeringstermijn en langere taakstraffen die kunnen worden opgelegd. Niet alleen de medewerkers die direct betrokken zijn bij de uitvoering van de taakstraf maar ook reclasseringswerkers advies. Immers kunnen zij in hun advies met de verruiming van de mogelijkheden, komen tot een ander advies met betrekking tot de vraag of een taakstraf passend is en of cliënt hiervoor geschikt is of niet. Dit gebeurt via interne kanalen van de reclassering zoals intranet en de kennisbank. Tot slot zullen externe partijen waar wij mee samen werken (werkstrafprojecten zoals de kringloopwinkels, ook moeten worden geïnformeerd.

Organisatie

Wij verwachten geen wijzigingen aangezien het werkproces niet verandert.

Personeel

Het werk van de uitvoerend medewerkers blijft op hoofdlijnen hetzelfde. Echter verwachten wij wel enige verandering in werkzaamheden.

- Meer begeleidingsmomenten gedurende de uitvoering. Dat wil zeggen meer contactmomenten, voortgangsbewaking en extra registratiewerkzaamheden. Rekening moet worden gehouden dat bij een langere taakstraf, tussentijds een check moet worden gedaan op het afstand-/nabijheidsaspect. Bij werkstraffen die bestaan uit veel uren is bekend dat de kans bestaat dat de werkgestrafte steeds meer wordt gezien als ‘collega’.
- Een langere uitvoeringsperiode kan gevolgen hebben voor de naleving van de taakstraffen (voor een gedeelte van de doelgroep). Naarmate de periode tussen sanctieoplegging en afronding groter wordt bestaat het risico op verminderde motivatie, meer onderbrekingen van de taakstraf (uitstelgedrag) en een hoger uitvalpercentage. Dit betekent voor de betrokken medewerker meer waarschuwingen, registraties en herstelacties.
- Wij verwachten dat de verruiming die dit wetsvoorstel biedt, in de praktijk kan leiden tot een andere doelgroep. Te denken valt aan cliënten met meervoudige problematiek, een lage zelfredzaamheid; kortom mensen waarbij in het verleden geen taakstraf werd opgelegd en nu wel. Een complexere doelgroep lijkt voor de hand te liggen door invoering van dit wetsvoorstel. Wij verwachten dan ook in te moeten zetten op aanvullende training gericht op motivering en gedragsbeïnvloeding. Om dit onderwerp beter in kaart

te kunnen brengen is het noodzakelijk om onderzoek te doen naar doelgroepontwikkeling.

Administratieve organisatie

Hier verwachten wij veranderingen als het gaat om sturing. Namelijk van sturing op een vaste doorlooptijd naar sturing op voortgang, kwaliteit van uitvoering en het tijdig signaleren en aanpassen van stagnatie. Op die manier kan uitvoering worden gegeven aan de doelstelling van de wetgever om de slagingskans van de taakstraffen te vergroten en de vervangende hechtenis te verminderen. Mogelijk dat de huidige caseloadnormen ook moeten worden aangepast in de toekomst.

Financiën

Op basis van het onderzoek Significant wordt ingeschat dat er op korte termijn geen toename van de kosten zal zijn, omdat het totaal aantal opgelegde taakstraffen in beginsel niet verandert. Echter kan de wijziging van de maximale duur, alsmede de termijn waarbinnen de werkstraffen moeten worden uitgevoerd wel een effect hebben op de uitvoeringskosten. Zo kan een langere werkstraf en een langere uitvoeringsperiode leiden tot een hogere inzet voor onder meer begeleiding, planning, toezicht en uitvoering. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met hogere materiële kosten, zoals huisvesting, werkstrafplaatsen, werkmeesters en overige uitvoeringsgebonden kosten.

Niet alle activiteiten binnen de kostprijs nemen echter in dezelfde mate toe als de vonnisduur of executieduur. Daarbij geldt voor bepaalde activiteiten dat deze slechts éénmalig plaatsvinden of slechts beperkt afhankelijk zijn van de duur van de werkstraf. Voorbeelden hiervan zijn onderdelen van het intakeproces, administratieve handelingen en andere vaste processtappen.

Om tot een definitieve en volledig onderbouwde kostprijs te komen zijn aanvullende analyses en verdere afstemming met de betrokken organisaties nodig. Een eerste financiële doorrekening geeft wel zicht op de aard en omvang van de stijging van de kostprijs.

Daarmee komen wij uit op twee afzonderlijke kostprijzen (prijspeil 2026):

- € 1.413,25 voor werkstraffen van 1 tot en met 240 uur;
- € 1.966,29 voor werkstraffen van 240 tot en met 360 uur.

Hiermee wordt aangesloten bij de daadwerkelijke uitvoeringspraktijk en wordt voorkomen dat een gemiddelde kostprijs wordt gehanteerd die achteraf niet representatief blijkt te zijn.

De kostprijs van de categorie 240-360 uur ligt daarmee € 553,04 hoger (prijspeil 2026) dan de kostprijs van een reguliere werkstraf. Dit komt overeen met een kostenstijging van circa 39% voor deze categorie.
De voorgestelde wetswijziging leidt naar verwachting niet tot een significante wijziging van het totale aantal opgelegde taakstraffen.

Informatie en technologie

Een langere uitvoeringstijd van de taakstraf heeft gevolgen voor de informatievoorziening richting ketenpartners. Er zullen mogelijk (aangepaste) afspraken nodig zijn over voortgangs-/evaluatiemomenten, signalering van stagnatie en andere overlegmomenten. Daarnaast verwachten wij geen (grote) wijzigingen in het gebruik van de huidige systemen, afgezien van een grotere belasting van registratiesystemen en dossierbeheer.

Huisvesting

Wij verwachten dat de bezettingsgraad van werkstrafprojecten zal toenemen en er meer werkstrafplaatsen nodig zullen zijn. Dit kan op dit moment nog niet worden gespecifieerd.

Afspraken ketenpartners

Er zullen afspraken moeten worden gemaakt met ketenpartners over contactmomenten tijdens de uitvoering van de taakstraf, zowel regulier (voortgang), maar ook bij stagnatie.

Conclusie

De reclassering concludeert voorlopig dat het wetsvoorstel uitvoerbaar is, mits aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan:

- voldoende mensen en middelen;
- voldoende tijd voor implementatie;
- duidelijke ketenafspraken
- uitwerking van lagere regelgeving; en
- duidelijke grondslag voor gegevensverwerking en -deling.

De impact op de reclassering als uitvoeringsorganisatie is groot. Niet alleen is sprake van nieuwe werkprocessen, ook heeft deze wetswijziging significante impact op het personeelsbestand van de reclassering. Een fors aantal medewerkers dient te worden aangenomen. Ook worden bij beide onderdelen andere vaardigheden gevraagd van de reclasseringswerkers. Voor ED zal de inzet anders zijn dan in een regulier traject; minder op gedragsverandering en meer op vergelding en controle). Voor het flexibele deel van de taakstraf dienen de medewerkers kennis te moeten hebben van de sociale kaart, maar ook over bepaalde (motiverende) gespreksvaardigheden te beschikken.